

Economische blik onmisbaar voor duurzame landbouw

Als kind op de boerderij boeide mij al de economische kant van het boerenbedrijf. Wat zijn de beste investeringen, wat is het juiste moment om die te doen, en hoe verandert de bedrijfsvoering daardoor? Dit ESB-dossier stelt dezelfde vragen – maar dan op grote schaal – bij de verduurzamingslag die de Nederlandse landbouw doormaakt. Voor de verdere verduurzaming van de landbouw is deze economische blik onmisbaar en letterlijk waardevol, en wel om drie redenen.

In de eerste plaats is de landbouw uniek. In tegenstelling tot werknemers uit andere economische sectoren zijn boeren vaak gebonden aan hun grond en de seizoenen, en in veel gevallen zijn ze ook sterk afhankelijk van het weer. Ook is het lastig om in de landbouw vraag en aanbod op korte termijn te sturen. Je bent immers afhankelijk van dieren en gewassen die niet van de ene op de andere dag meer of minder kunnen produceren. Daarnaast onderscheidt de sector zich doordat de productie vaak plaatsvindt in een kleine, zelfstandige en persoonlijke ondernemingsvorm: het gezinsbedrijf.

In de tweede plaats staat de Nederlandse landbouwsector voor een aantal grote opgaven, die allemaal een aanzienlijke economische component hebben. Denk daarbij aan het aanpakken van het stikstofprobleem, de fosfaatoverschotten en het klimaatvraagstuk. Het afgelopen jaar is daar de coronacrisis nog bijgekomen, waardoor bij sommige agrarische ondernemers de afzet ineens stokte. Bij al deze problemen zijn economische mechanismes vaak een deel van de oorzaak, bijvoorbeeld waar het ons consumptiegedrag betreft of de manier waarop we de aarde uitputten. Maar uitein-

CAROLA SCHOUTEN

Minister van Landbouw, Natuur
en Voedselkwaliteit

delijk biedt diezelfde economie toch ook uitzicht op oplossingen.

In de derde plaats is het van groot belang dat de boer kan rekenen op een eerlijke en rechtvaardige prijs voor zijn product. De overgang naar een vorm van landbouw die binnen de grenzen blijft van wat natuur, bodem en water kunnen dragen, is alleen een succes als die ook in economisch opzicht vol te houden is. Met marges die te klein zijn of zelfs negatief, is er voor de boer geen ruimte om te experimenteren en te verduurzamen.

Het verdienen van een goed inkomen met duurzame landbouw is dus niet alleen goed voor de boer, maar ook een strategisch middel om een dergelijke duurzame landbouw te realiseren. Daarom is mijn beleid erop gericht het ondernemerschap van de boer te ondersteunen.

Economen letten tegenwoordig vaak niet meer alleen op financiële waarden, maar stellen welvaart in de breedte op langere termijn centraal. Wie vernieuwing in de landbouw wil, doet er daarom goed aan om ook zijn licht op te steken bij vernieuwende economische concepten. Denk aan *prosumer networks*, waarbij de consument steeds vaker ook produceert. Denk aan meervoudige waardecreatie, waarbij naast economische winst ook de sociale en ecologische waarden bij het verdienmodel betrokken worden. En denk aan *true cost accounting*, waarbij 'zachte waarden' als milieuvuiling, biodiversiteitsverlies en landschapspijn worden meegerekend in de prijs van een product.

Ik hoop dat deze economische blik kan helpen bij het vinden van oplossingen waar iedereen beter van wordt, zeker ook de boer. En ik wens u bij dit landbouwdossier veel leesplezier toe.